

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

ของปลอม ของจริง

เราเกิดมากับสิ่งจอมปลอมด้วยกันทั้งนั้น รวมทั้งสัตว์ ทั้งบุคคลเข้าด้วยกัน ยังไม่มีความจริงเข้าแทรกสิ่งจิตใจได้ จใจจึงปลอมทั้งดวง สิ่งที่เป็นเครื่องใช้ของใจจึงปลอมไปตามๆ กัน ความคิดความเห็นในแง่ต่างๆ ทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคต ทั้งความรับทราบ ทางหู ทางตา ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และอารมณ์ซึ่งเกิดขึ้นทางใจ ล้วนแต่ปลอมทั้งนั้น เพราะไม่มีของจริงออกมาแสดง มีแต่ของปลอมออกแสดงอย่างออกหน้าออกตา ถ้าเป็นร้านค้าก็มีแต่ของปลอมเต็มไปทั้งหน้าร้าน

ส่วนของจริงอยู่ในอยู่หลังร้านโน้น หน้าร้านถูกของปลอมปิดไว้อย่างมิดชิดมองไม่เห็น จึงไม่สามารถแสดงตัวออกได้ เพราะฉะนั้นเวลาท่านประกาศสอนธรรมว่า “สัจธรรมเป็นของจริง” ทั้งๆ ที่ได้ยืนยันว่า “สัจธรรมเป็นของจริง” ส่วนใจที่ระลึกตามในขณะที่ฟังว่า “สัจธรรมเป็นของจริง” นั้น มันยังปลอมอยู่ ปลอมอยู่โดยดี เพราะจิตยังไม่จริง อะไรจะจริงก็ตาม เมื่อเข้ามาสู่ใจที่ยังปลอมอยู่แล้วมันก็ปลอมไปตามกันหมด เพราะของปลอมมีอำนาจมากกว่า อะไรมาสัมผัสก็ตาม ความรู้สึกนั้นจะปลอมไปด้วยทุกระยะ จนกว่าธรรมของจริงจะแทรกเข้าได้ เพราะออกจากสิ่งจอมปลอมอยู่แล้วภายในจิตใจ จะเป็นของจริงขึ้นมาได้อย่างไร

การรื้อฟื้น การขุดค้น การปลดปล่อย การแก้ไขสิ่งจอมปลอมทั้งหลายเหล่านี้ จึงต้องใช้ความพยายามอยู่ไม่น้อย ลำบากยากเย็นสักเพียงใดก็ต้องอดต้องทนเอาบ้าง เพราะอยากให้เห็นธรรมของจริงเกิดขึ้นกับใจ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้ทำ ถ้าทำด้วยความพอใจ ของยากก็กลายเป็นของง่ายขึ้นมา เพราะทำด้วยความพอใจ ทุกสิ่งทุกอย่างเมื่อทำด้วยความพอใจแล้ว ของยากก็กลายเป็นของง่ายขึ้นมาได้ หนักก็กลายเป็นเบาขึ้นมา เพราะใจคล่องตัว ใจมีความเบา เบาด้วยความพอใจที่จะทำกิจการนั้นๆ

จิตที่หนักนั้นนะ แม้ไม่ยกอะไรก็หนักตามธรรมชาติของจิต เพราะกิเลสแต่ละประเภทเป็นของหนัก และฝังจมอยู่ภายในจิต จะทำอะไรที่เป็นสารประโยชน์ก็ชี้แจงทำเสีย นับแต่ในขณะแรกที่ยังไม่ได้ทำอะไรเลย มันหากหลอกลวงไปเอง “งานนั้นจะหนักงานนี้จะลำบาก” ความคิดนี้นะมันหลอกเอา เลยไม่สามารถทำกิจการนั้นๆ ให้ลุล่วงไปได้

การฝึก การอบรม จึงต้องอาศัยสติปัญญา ศรัทธา ความเพียร อาศัยความบึกบึน และหนักในทางเหตุทางผลไว้ คิดอ่านตามเหตุตามผลเรื่อย ๆ พยายามตะเกียกตะกายไปตามเหตุผลนั้น ๆ จะยากลำบากอย่างไรก็ทนเอา เหตุผลนี่เป็นที่ต้องใจ เพราะเป็นเหตุผลที่ถูกต้องตามหลักความจริง เมื่อเป็นที่ต้องใจสำหรับผู้มุ่งความจริงแล้ว ก็พยายามดำเนินไปตามนั้น

พระสาวก หรือครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่ปรากฏชื่อลือนามมาแต่ละองค์ ละองค์ ให้เราได้กราบไหว้บูชามาโดยลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ฝ่าฝืนอุปสรรค ความลำบากลำบากทั้งหลายมาแล้ว จนแทบเอาชีวิตไม่รอดนั่นแล

เฉพาะอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบัน ก็คือ ท่านอาจารย์มั่น จะมีใครในสมัยนี้เหมือนท่าน!

ในครั้งพุทธกาล ก็ยกพระพุทธเจ้าขึ้นเป็นประธาน เป็นพยานเรื่องความทุกข์ความลำบากทุกสิ่งทุกอย่างจนถึงขั้นสลบไสล มาในปัจจุบันก็มีท่านอาจารย์มั่น ที่เป็นพยานหรือเป็นแบบเป็นฉบับอันดีแก่บรรดาลูกศิษย์ เวลาท่านเล่าให้ฟัง เราเกิดความสดสังเวชจนถึงน้ำตาร่วงก็มีในบางครั้ง ซึ่งนาน ๆ ท่านจะเล่าให้ฟังทีหนึ่ง ตามแต่เรื่องใดมาสัมผัสท่านท่านไม่ได้เหมือนเรา! ท่านไม่มีอุปาทาน ไม่มี ความอยากพูดนั้นพูดนี้ ดังสามัญชนทั่ว ๆ ไป

ท่านพูดด้วยธรรม พูดด้วยเหตุด้วยผล พูดมากพูดน้อย พูดหนักพูดเบา พูดลึกตื้น หยิบละเอียดแค่ไหน ย่อมเป็นไปตามอรรถตามธรรม อันเป็นความเหมาะสมในเวลานั้น ท่านไม่พูดด้วยความอยาก ความลืมนื้อลืมตัวเหมือนสามัญชนทั่ว ๆ ไป เพราะฉะนั้นเรื่องของท่านที่นำมาพูดแต่ละครั้งนี้ หากไม่เข้าไปสัมผัสใจท่านจะไม่นำเรื่องนั้นมาพูดเลย เหมือนท่านไม่เคยรู้เคยเห็นและเคยดำเนินมา

แต่เวลาท่านเล่าให้ฟัง โอโห! น่าอัศจรรย์ บางทีผู้ฟังน้ำตาร่วง เพราะสงสารท่านและอัศจรรย์ผลของท่าน เวลาท่านดำเนินปฏิบัติ ท่านชอบอยู่ในป่าในเขา แต่ก่อนมีแต่ป่า แต่เขาทั้งนั้น เดินไปตั้งวันก็ไม่เจอบ้านคน คิดดูซิ! ท่านนอนอยู่ตามป่า ตามภูเขา ตามทางด่านพวกโขลงช้าง กลางคืนเสียงปึงปึง ๆ ผ่านไปผ่านมาท่านก็ทน

ทุกวันนี้ไปที่ไหนมีแต่ “ป่าคน” แทบไม่มีป่าไม้ ภูเขา ภูเขาก็ก๊สแต่ภูเขาเฉย ๆ ต้นไม้ใบหญ้าที่ทำให้เกิดความชุ่มชื้นความเยือกเย็นภายในใจก็ไม่มี เพราะคนมาก ครั้งนั้นการประกอบความพากเพียรก็เป็นไปด้วยความสะดวกสบาย สำหรับผู้มุ่งต่อธรรมอย่างเต็มใจอยู่แล้ว การขบฉัน การพักอาศัย ที่จะให้เป็นความสะดวกสบายไม่มี หรือหายากเต็มที่ แต่เพราะท่านไม่สนใจกับความสะดวกสบายเช่นนั้น ท่านสนใจต่ออรรถต่อธรรมเท่านั้น ถึงแม้จะลำบากยากเย็นอย่างไรท่านก็พอใจอยู่ พอใจไปสู่นั้น ๆ พอใจขบฉันสิ่งต่าง ๆ ที่

พอจะเป็นปัจจัยเครื่องพยุงธาตุชั้นให้ขึ้นไปในวันหนึ่ง ๆ ท่านพอใจของท่านเพียงเท่านั้น ท่านไม่มีความทะเยอทะยานให้มีมากกว่านั้น ท่านจึงอยู่ด้วยความผาสุกเย็นใจ บำเพ็ญสมณธรรม ด้วยความสะดวกกายสบายใจ บางทีไม่ได้ฉันจังหันก็มี เพราะไม่พบหมู่บ้านคน แม้ไม่ฉันท่านก็ไม่วิตกวิจารณ์ เพราะเคยอดเคยอิ่มมาแล้ว ไม่ได้ฉันหลาย ๆ วัน ท่านก็เคยมาแล้ว อดเพียงวันสองวันที่ไม่พบบ้านผู้บ้านคนก็จะมีปัญหาอะไร ท่านตัดหมดปัญหาเหล่านี้ เพราะท่านเคยผ่านมาแล้ว เรื่องความทุกข์ ความลำบาก ความหิวโหย จึงไม่มีอะไรเป็นอุปสรรคแก่ท่านได้

เดินกรรมฐานทั้งวันเท่ากับเป็นการเดินจงกรมทั้งวัน กำหนดพิจารณาธรรมพิจารณาธรรมไปเรื่อย ๆ ถึงที่ไหนควรจะพักก็พัก ควรจะนอนก็นอน ที่ได้เป็นสถานที่เหมาะสม คือ มีน้ำทำเป็นที่สะดวกสบายในการบำเพ็ญสมณธรรม ท่านก็พักอยู่ที่นั่นเสีย บางแห่งสามเดือน สี่เดือนก็มี แล้วแต่ความสะดวกในการบำเพ็ญ บางแห่งเดือนหนึ่งก็มี เหล่านี้นับว่าเป็นความลำบาก เพราะคนสมัยที่ท่านท่องเที่ยวกรรมฐานนั้น รู้สึกจะไม่ทราบปฏิบัติทางการดำเนินของท่าน และความเป็นอยู่การขบฉันของพระกรรมฐานเลย เราจะเห็นได้ในที่บางแห่ง ท่านเล่าให้ฟังว่า เขาไม่เคยเอากับข้าวอะไรใส่บาตรเลย นอกจากเขามีกล้วย หรือเผือก มัน เขาก็ใส่ ถ้าไม่มีแล้ว เขาใส่แต่ข้าวเปล่า ๆ เขาถือว่าพระกรรมฐานท่านไม่ฉันอย่างในโลกรับประทานกัน ท่านฉันแต่เผือกแต่มัน และถั่ว งา เท่านั้น เขาว่าอย่างนั้น ถั่ว งาก็มี เพราะเขาทำไร่ เขาเอามาให้ฉันบ้างเป็นบางวัน “อะไร ๆ ก็ฉันไปยั้งนั่นแหละ” ท่านว่าไม่เป็นกังวล

ถ้าอยู่นานไป นานไป เมื่อเขารู้เรื่องรู้ราวแล้ว เขาก็ค่อยมี “กับข้าว” มาถวายบ้าง ลำบากแค่ไหนล่ะ? ลองคิดดู ในการบำเพ็ญของท่าน

เรื่องการพากเพียร ท่านไม่มีบกพร่อง ทั้งวัน ทั้งคืน ยืน เดิน นั่ง นอน เว้นแต่หลับเท่านั้น เป็นความเพียรตลอดเวลา ไปด้วยความสุข อยู่ด้วยความสุข อะไรขาดตกบกพร่องก็ไม่สำคัญยิ่งกว่าการทำภาวนา ขอให้ฉันนี้สมบูรณ์เป็นลำดับลำดับในอิริยาบถต่าง ๆ เกิดเป็นที่พอใจท่าน!

นี่เป็นความสนใจ และเป็นความประพฤติปฏิบัติธรรมของครูบาอาจารย์ มีท่านอาจารย์มั่น เป็นต้น พาดำเนินมา ยากลำบากเพียงไร ฟังเอา คิดเอา!

ถ้าเทียบกับพระสมัยปัจจุบันนี้ เช่นพวกเรา เฉพาะอย่างยิ่งวัดป่าบ้านตาดนี้ เต็มไปด้วยสิ่งบำรุงบำเรอทั้งหลาย ถ้าไม่ฉลาดก็ตายได้ “ตายจากสมาธิธรรม ปัญญาธรรม วิมุติธรรม” นั่นแล เพราะน้ำส้ม น้ำหวาน น้ำโกโก้ กาแฟ น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำขนม น้ำแกง ชนิด

ต่างๆ จะท่วมเอา เนื่องจากน้ำเหล่านี้ไหลบ่ามาสูง จากน้ำใจคณะศรัทธา และท่วมที่สูงๆ เช่นท่วมปากบ้าง จมูกบ้าง

เมื่อความเหลือเฟือมาก ธรรมนั้นต้องหมอบราบ ถ้าหัวหน้าไม่กระซิบบอกเสียบ้าง พระ เณรองค์ที่โง่ๆ ก็จะถูกน้ำเหล่านี้ท่วมตายจริงๆ เพราะไม่ฉลาดหาอุบายวิธีหลีกเลี่ยง ตนบ้าง พอทรงตัวได้ด้วย “โภชเน มัตตัญญูตา” คำว่า “หลีกเลี่ยง” ไม่ได้หลีกเลี่ยงใคร แต่หลีกเลี่ยงกิเลสตัวโลกในอาหารปัจจัยนั้นแล เวลาอาหารมีมาก ก็โลภมากฉันทมากจนลืม “โภชเน มัตตัญญูตาธรรม” เมื่อ ปาก ท้อง ลิ้น ยังมีอำนาจเหนือธรรมอยู่ ต้องอดฉันทมาก ไม่ได้

การฉันทมากของผู้บำเพ็ญภาวนา จิตใจจะเป็นอย่างไร เพียงคิดๆ ดูก็พอทราบได้ ผู้ไม่เคยภาวนาก็ไม่อาจทราบได้ ก็มันไม่ผิดอะไรกับหมูตัวอ้วน ที่นอนคอยขึ้นเขียงนั้นแล คนกินมาก ต้องชอบขึ้นหมอนมาก พระก็มาจากคน จะผิดกันที่ไหนเล่า!

การฉันทมากไม่ใช่ของดีสำหรับใจ สิ่งนั้นปรนปรีอเข้ามา สิ่งนี้ปรนปรีอเข้ามา มีแต่เรื่องปรนปรีอ มีแต่เรื่องลิ้น เรื่องท้อง เรื่องปาก!

ส่วนเรื่องอรรถเรื่องธรรมไม่มี ทั้งๆ ที่เจตนาเรามุ่งมาเพื่ออรรถเพื่อธรรม เมื่อเป็นดังที่ว่านี้ ธรรมจะเจริญได้ที่ไหน? ธรรมเจริญไม่ได้! มีแต่เรื่องลิ้น เรื่องปาก เรื่องท้อง นั้นแหละเจริญนะ ส่วนธรรมนั้นหมอบ หาทางออกเฉยไม่ได้!

ร่างกายเมื่อได้รับความปรนปรีอมาก ก็แข็งแรง เปล่งปลั่ง ทับถมใจ จนภาวนาไม่ออก แม้เดินจงกรมก็สัปหงก นั่งภาวนาก็สัปหงก อยู่ในท่าอิริยาบถใดๆ ก็สัปหงกงกกัน สติ สติง ที่เคยมีเลยวิ่งเข้าป่าหายไปหมด ปรากฏเด่นแต่ความง่วงเหงาหาวนอนลืมตาไม่ขึ้น คอยแต่จะหลับในท่าแห่งความเพียรของอิริยาบถนั้นๆ ไม่เป็นท่า! ทั้งชายตัวให้กิเลสสับย้าเอา เมื่อเป็นเช่นนั้น สมความมุ่งหมายที่มาบำเพ็ญสมณธรรมดีแล้วหรือ?

สิ่งเหล่านี้ให้พิจารณาเอา ความจริงผู้ปฏิบัติธรรม ต้องเป็นผู้หาความฉลาดใส่ตัว ถ้าคนโง่ก็จบเท่านั้นแหละ ไม่ว่า “โลก” หรือ “ธรรม” จบได้ด้วยกัน เพราะความโง่ไม่เคยทำให้คนดีมีฐานะมั่นคงเลย ท่านจึงสอนเสมอ เพื่อความฉลาดและขยันหมั่นเพียร เพราะเหตุไรจึงพรา้สอนเสมอ? เพราะสิ่งเหล่านี้มีทางจะทับถมจิตใจได้ ร่างกายกับใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน ถ้าร่างกายมีกำลังมากก็จะทับถมจิตใจ จิตใจก้าวไม่ออก ถ้าร่างกายมีกำลังน้อย ด้านจิตตภาวนาจะเขยิบขึ้นไปโดยลำดับ อย่างการผ่อนอาหารหรืออดอาหาร เป็นต้น เป็นวิธีการหนุนความเพียรได้ดีเมื่อถูกกับจริต

ที่ท่านรู้นิสัยของท่านในการผ่อน หรืออดอาหารว่า ได้รับประโยชน์ ได้รับผลดีในการภาวนา ท่านก็ผ่อนของท่านไปเรื่อยๆ อดไปเรื่อยๆ และเร่งทางจิตตภาวนาเข้าเรื่อยๆ ไม่ลดละท้อถอยปล่อยวาง

วิธีการฝึกจิตใจทางจิตตภาวนา มันต่างกันอย่างนี้แหละ การฉันทน์ ก็กับการผ่อนและการไม่ฉันทน์ อย่างน้อยก็ทำให้เบากาย เบาใจ ใจก็ไม่คึกคะนองเหมือนเวลาร่างกายมีกำลังแข็งแรงมาก การฝึกจิตก็ง่ายกว่ากัน ผู้สังเกตต้องรู้

การแก๊กิเลส การฝึก การทรมานใจ การชำระกิเลส จึงเป็นความทุกข์ ความลำบาก อยู่ไม่น้อย แต่การสั่งสมกิเลสที่ง่าย ใครก็ชอบสั่งสมกัน กระทั่งเด็ก ๆ และสัตว์เดียรฉาน ซึ่งเขาก็ไม่อาจทราบได้ว่า ตนสั่งสมกิเลส ทั้งนี้เพราะกิเลสให้เป็นไป มันเป็นความพอใจกันทั้งนั้นแหละ โดยไม่ต้องมีครูมีโรงเรียนสอนกัน นอกจาก “สมัยอุตริ, สมัยพิสตาร” เท่านั้น ไม่ดูก็เห็น เพราะมีกลิ่นทั่วดินแดน

แต่การแก๊กิเลสนี้เป็นความฝืน เป็นความไม่พอใจจะแก้ นอกจากจะเห็นผลดีมีความสงบสุขจากการแก๊กิเลสพอสมควรแล้ว จนเห็นผลมากโดยลำดับนั้น จะมีความพอใจแก้สืบเนื่องเป็นลำดับไป และเพิ่มกำลังมากขึ้นในการแก๊กิเลส

ในขั้นเริ่มแรกนี้ ส่วนมากมักไม่สนใจอยากแก้ นอกจากเป็นผู้มีพื้นเพอันดี มีความใคร่ต่ออรรถต่อธรรมอยู่แล้ว ก็มีความพยายาม การส่งเสริมกิเลสกับการแก๊กิเลสมีการฝืนต่างกันอยู่มาก

การแก๊กิเลส ต้องใช้ความพยายามทุกอาการของจิต และทุกอิริยาบถได้ยิ่งดี

แต่การส่งเสริมกิเลสนี้ พยายามหรือไม่พยายามก็เป็นไปได้ เพราะพื้นเพเดิมเป็นเรื่องของกิเลสอยู่แล้ว ฉะนั้นมันจึงเป็นไปง่ายๆ เหมือนกับน้ำไหลลงจากเขานี้แล ไหลอย่างเตลิดเปิดเปิงและง่ายตาย จนไม่มีอะไรเหลือเลย! การส่งเสริมกิเลส และ การสั่งสมกิเลส มันเป็นเรื่องง่ายอย่างนี้ มาแต่กาลไหน ๆ ใคร ๆ จึงไม่เบื่อ นอกจากผู้เห็นโทษของมันเท่านั้น จึงคิดต่อสู้ เพื่อกู้ชัยชนะที่เคยแพ้มันอย่างราบมานาน

เพราะฉะนั้น การประกอบความพากเพียร เพื่อแก๊กิเลส จึงเป็นเรื่องยาก เป็นธรรมดา อย่าคิดว่าเรายากเพียงคนเดียว ท่านที่เป็นจอมปราชญ์ฉลาดเหนือโลก ท่านยังผ่านความยาก ผ่านการต่อสู้กับสิ่งเหล่านี้มาแล้วจนสะเทือนโลก

อย่างไรก็ตาม ยาก กับ ง่าย ก็เพื่อจะรื้อถอนตนให้พ้นจาก “กิเลส” และ “กองทุกข์” ไปโดยลำดับนั้นแล ไม่ใช่ยากลำบากเพื่อความเสียหาย จึงไม่ควรเสียดายกำลังวังชา

ที่ท่อมเทลงเพื่อความเพียร ชีวิตของเราที่สืบทอดกันไปวันหนึ่ง วันหนึ่ง ก็มีเท่านั้นแหละ เราได้มาเท่านั้นด้วยกัน จะขอมาเพิ่มเติมอีกก็ไม่ได้ แต่ละคน ละคน มีเท่าตัว!

จงพยายามเสียแต่บัดนี้ จนถึงวันสิ้นลมหายใจ ยังจะได้กำไรเพิ่มเติมขึ้นอีกมากมาย ดีกว่าตายอยู่ตัว หรือขาดทุนสูญดอกไปเปล่าๆ จะเสียใจ เวลาผจญทุกข์ภัยข้างหน้าซึ่งจะรับช่วงจากภพนี้ไป

ชีวิตลมหายใจที่เอาไปทิ้งเปล่าๆ หาประโยชน์ไม่ได้นั้น มีจำนวนมากกว่าที่นำมาทำประโยชน์แก่ตน!

ประการหนึ่งมนุษย์ชนจำนวนมาก ร้อยทั้งร้อยจะหาสักหนึ่งรายที่มีชีวิตอันเป็นสาระก็หายากไม่น้อยเลย เกิดขึ้นมาก็พบแต่ความโกลาหล วกเวียนไปด้วยความทุกข์วุ่นวายต่างๆ ท้าวดินแดน ศาสนามี ธรรมมี ก็เหมือนไม่มี เพราะความสนใจใฝ่สันตสุขมีน้อย มีแต่ความดิ้นรนชนทุกข์เข้ามาทับถมตัวเอง ไม่คิดหาทางออกโดยถูกต้อง ใครก็คิดว่า “เอาตัวรอดเป็นยอดดี” แต่ก็ไม่เห็นมีใคร ปรากฏว่าพบทางเอาตัวรอด! นอกจากต่างคนต่างกอดทุกข์จนกระทั่งวันตายไม่มีเว้น ว่าเป็นคนชาติชั้นวรรณะใด ทั้งคนมี คนจน คนโง่ คนที่เข้าใจว่าตนฉลาด หัวใจนั้น แยก “คบเพลิง” ทั้งกองไม่มีเวลาปลดปล่อยวางกันบ้างเลย จนกระทั่งสิ้นลมก็สิ้นไปด้วยความหอบหามกองทุกข์ ความรุ่มร้อนภายในใจไม่เบาเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ไม่เรียกว่า “โลกแห่งความมืดมน” จะควรเรียกว่าอะไร จึงจะเหมาะสมกับที่ต่างคนต่างแบกกองทุกข์อยู่บนหัวใจ ซึ่งแบ่งหนักแบ่งเบาไม่ได้เลย โดยไม่ทราบทางออกจากกองทุกข์เป็นเช่นไร

คนเราถ้าพอมีความสุขทางใจบ้าง เพราะความใฝ่ธรรม พอเป็นน้ำหล่อเลี้ยงหัวใจก็พอจะมองเห็นเพื่อนมนุษย์ และสัตว์ ผู้เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน โดยความเมตตากรุณาบ้าง แต่ช่วยจุดลากกันขึ้นจากหล่มลึก คือ ความทุกข์ยากลำบาก ทรมาน พอให้ลืมตาอ้าปากพูดได้ พอเป็นเสียงมนุษย์ผู้พ้นภัยบ้าง ไม่ซ้ำเติมให้ผู้ที่เฝ้าอยู่แล้วกลายเป็นผุยผงไป เพราะความรอกุ รกตา และกิดขวางใจ อะไรเล่าพอจะชโลมใจมนุษย์ให้พอพูดกันรู้เรื่องบ้าง นอกจากธรรมที่เคยให้ความชุ่มเย็น และไว้วางใจแก่โลกมาเป็นเวลานานแล้ว ก็ยังมองไม่เห็นว่าจะอะไรจะดียิ่งไปกว่า “ธรรม” ซึ่งเคยเป็นน้ำหล่อเลี้ยงหัวใจของโลกมานาน ขอย้ำอีกว่า “อะไรจะดีเยี่ยมยิ่งกว่าธรรม” ความรุ่มร้อน ระส่ำระสาย ที่กำลังเป็นอยู่ทั่วโลก ดินแดนเวลานี้ ไม่ใช่เพราะขาดแคลนวัตถุดิบปัจจัยเครื่องครองชีพโดยถ่ายเดียว แต่มันยังขาดอะไรอยู่อีก?

จึงอยากตั้งปัญหาถามตัวเองขึ้นว่า “ความโลภนั้น” นับแต่วันตั้งรากฐานบนหัวใจ มนุษย์ และสัตว์ มานานแสนนาน จนถึงปัจจุบันนี้ เคยผ่อนตัวลงมาอยู่กับ “ความพอ” “ความพอดี” พอมีความสุขบ้างไหม?

“ความโกรธ ความฉุนเฉียว” มองเห็นอะไร ที่มแทงลูกหูลูกตา ขวางใจไปหมด ทั้งนั้น พอเป็นมิตรกับ “สิ่ง” และ “เขาเหล่านั้น” ได้บ้างหรือยัง? หรือยังตั้งเครียดราวกับ หัวอกจะระเบิดเรื่อยมา? “ความหลง” ที่จมไปกับความโลภ ความโกรธ และความสීමตัว มัวคิดว่า ตนมีความสุข ร่ำรวย สวยงาม มีคุณค่ากว่ามนุษย์เดินดินอยู่ร่ำไปนั้น มันพาคนให้ มีคุณค่าน่าบูชาบ้างไหม?

ความโลภไม่มีเมืองพอ! ความกริ้วโกรธโทษผู้อื่นอยู่ร่ำไป ไม่ยอมเห็นโทษของตัวเอง บ้าง! ความหลง ที่ทำให้สීමตัวมัวสุมเหล่านี้ จะมีทางสร้างความสุขบนหัวใจคนผู้ชอบ ส่งเสริมมันได้ไหม? ทำไมมนุษย์เราจึงชอบมันหนักหนา? ไม่มีวันเบื่อหน่ายอึดพอบ้างเลย ทั้งที่มันเป็นยาพิษเผาลนอยู่ตลอดเวลาเรื่อยมาทั่วหน้ากัน

ส่วนชีวิตเครื่องประกันความเป็นอยู่ของคนและสัตว์นั้น ก็ทราบอยู่เต็มใจด้วยกันว่า ลื่นไปหมดไปทุกวันเวลา ทุกปีเดือน ไม่เคยลดละปล่อยวาง ให้ชีวิตของสัตว์เป็นอิสระ แม้แต่วินาทีหนึ่งเลย เรามีความรู้สึกอย่างไรกับชีวิตลื่นไป ลื่นไป หมดไป หมดไป ไม่ได้ เพิ่มมาเลย?

ความเพียรของเราที่จะพยายามให้ได้ตามเวลาที่ผ่านมานั้น เป็นเรื่องของเราจะ คั่นคิด พินิจพิจารณา ภายในตัวเองให้เป็นที่แน่ใจเจ้าของ แต่บัดนี้เป็นต้นไป ซึ่งเป็นเรื่อง สำคัญยิ่งกว่าใครจะมาให้ความยืนยันแน่นอน ท่านว่า “สันติภูฏิกโก” นั่นคือ พระโอวาท สำคัญ ที่พระพุทธเจ้าประกาศความจริงเข้าสู่จิตใจเรา เมื่อปฏิบัติถึงเหตุที่ควรจะต้องรู้ถึงผลที่ ควรจะได้รับ จะได้รับจะได้อะไร ประจักษ์ใจตัวเองทุกรายไป จนกระทั่งปล่อยวางได้โดยสิ้นเชิง

คำว่า “ปล่อยวางได้” คือ ไม่หวังพึ่งใคร และอะไรทั้งนั้น แม้พระพุทธเจ้ายังทรง พระชนม์อยู่ ก็ไม่หวังพึ่งพระพุทธเจ้าแบบยึดถือตั้งแต่ก่อน ทั้งนี้จะเป็นการประมาท พระคุณของพระพุทธเจ้าหรือไม่ ที่เกิดความรู้ความเห็นเช่นนี้ในทางภาคปฏิบัติ เราแน่ใจ ว่าไม่ประมาท ทั้งแน่ใจในตนเองว่า ได้ถึงขั้นปล่อยวางโดยสิ้นเชิงแล้ว พระองค์ก็ทรงหมด ภาระในการรับผิดชอบเราด้วยเช่นเดียวกัน เราเองก็หายยึดพระองค์ พระองค์เองก็ทรง หายห่วงในการอบรมสั่งสอนบรรพชิตทั้งหลาย เช่น พระนันทะ เป็นต้น ที่เป็นพุทธอนุชา ของพระองค์

พระพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงประกันพระนันทะ ตอนออกบวชที่แรก ทรงแนะนำสั่งสอน จนพระนันทะ ได้สำเร็จอรหัตผล เป็นพระอริยบุคคลชั้นพิเศษสุดยอดแล้วได้กราบทูล พระพุทธเจ้าว่า “ข้าพระองค์หายสงสัยแล้วในการที่พระองค์รับประกัน หรือรับรองข้า พระองค์” พระพุทธเจ้าตรัสว่า “แม้อภิปวชีกัณหมดกัณหลกับเธอเช่นเดียวกัน เป็นการหมต ภาระในการรับรองเธอ เช่นเดียวกับเธอรับรองตนเองได้แล้วนั้นแล”

นี่เมื่อถึงขั้นนี้ คือ ขั้นที่พึ่งตนเองได้เต็มที่แล้ว แม้พระพุทธเจ้า ผู้เคยเป็นที่พึ่งของ เรามาประทับอยู่ตรงหน้า เราก็ไม่มีความรู้สึกหว้างฟุ้งพระพุทธเจ้าตั้งแต่ก่อนแล้ว เพราะ ความพึ่งเรา ความแน่ใจของเรา ตามหลักธรรมที่ท่านทรงสอนไว้ เพื่อความพึ่งตัวเอง ประจักษ์ใจเราแล้ว จึงไม่เป็นความผิดว่าประมาทพระคุณของพระพุทธเจ้าแต่อย่างใด

เมื่อถึงขั้นพึ่งตนเองได้แล้ว ต้องเป็นอย่างนั้น แน่นนอนอย่างนั้น ไม่มีอะไรจะแนบยิ่ง กว่าจิตรู้ตัวเอง แน่ต่อตัวเอง จริงก็ไม่มีความจริงยิ่งกว่าจิต เวลาปลอมไม่มีอะไรปลอมยิ่ง กว่าจิต เช่นในขณะทีกิเลสครอบคลุมอยู่ มันปลอมไปหมด ดังที่กล่าวที่แรกนั่นเอง ทางหู ทางตา ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ตลอดถึงทางใจ อารมณ์ที่ออกจากใจไปทางหู ทางตา กระทบรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ล้วนแต่เรื่องปลอมทั้งนั้น เพราะจิตพาให้ปลอม

เมื่อสติปัญญาศรัทธาความเพียรได้บากบั่น หันหน้าเข้าโดยลำดับ ๆ ความจริงก็ค่อย เเด่นขึ้นมา เเด่นขึ้นมา คำว่า “สัจธรรม” เป็นของจริง ดังที่ท่านสอนไว้ในตำรับตำรา นั้น แต่ ก่อนใจเราไม่เห็นเป็นของจริง เพราะกิเลสหลุดลากลไป ไม่พาให้จริง ครั้นแล้วก็จริงขึ้นมาด้วย อำนาจแห่ง “วิริยธรรมเป็นต้น” พาให้จริง สติปัญญาธรรมเป็นต้นพาให้จริง ถ้านำมาใช้ให้ ถูกตามหลักศาสนธรรม ย่อมจริงได้ทุกอย่าง ขณะมีกิเลสที่พาให้ปลอม ย่อมปลอมได้ทุก อย่าง เพราะกิเลสเป็นของปลอมอยู่แล้ว ปลอมแฝงความจริงแห่งธรรม และปลอมจากสาร คุณ จึงเป็นเรื่องปลอมไปหมด

เมื่อได้ชำระ สะสาง เต็มสติกำลังความสามารถ ความจอมปลอมนั้นก็หมดไป หมด ไป ปรากฏแต่ความจริงขึ้นมา ทุกข์ก็เป็นความจริง รู้กันอยู่ชัด ๆ ว่า ทุกข์ในส่วนไหน ร่างกายนี้ส่วนไหนแสดงอาการเจ็บปวดแสบร้อน ก็รู้กันว่ามันเป็นทุกข์ในส่วนนั้น ๆ ไม่ได้ ถือมันในความทุกข์นั้น รู้ตามเป็นจริงที่มันเป็นทุกข์ ทุกข์ในอาการใดก็รู้ชัด ๆ ว่านี่คือ ทุกข์เวทนาปรากฏอยู่ในอาการนั้น สุขเกิดขึ้นในส่วนร่างกายก็ทราบชัดว่า มันเป็นสุขตาม สภาพของมันเฉย ๆ ก็ทราบว่าเฉย ๆ นี่เป็นส่วนหนึ่งของเวทนา

อ้าว! จิตมีความทุกข์เพราะเรื่องอะไร แยกแยะให้เห็นชัดตามความจริงของมัน มันทุกข์เพราะเรื่องอะไร อารมณ์อะไรเป็นเหตุให้ใจเกิดความทุกข์ ทุกข์ทางจิตก็ต้องมีสาเหตุ เช่นเดียวกับกับทุกข์ทางกาย

ในธาตุขันธ์ต้องมีสาเหตุอันหนึ่งขึ้นมา ให้เกิดความไม่สบาย เช่น เจ็บท้อง ปวดหัว นี่ถ้าว่าเป็นสมุทัยก็เป็น “สมุทัย” ของกายได้ มีอาหารแสดงต่อธาตุขันธ์เป็นต้น เป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ทางกาย

ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ทางจิตใจนั้น คือ กิเลสทุกประเภท การพิจารณาต้องแยกแยะกันออกให้เห็นชัดเจน เวทนาทางจิตก็เป็นเวทนาอันหนึ่ง เช่นเดียวกับทางกาย เป็น “สังขารของจริงอันหนึ่ง” เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจนรู้ตามความเป็นจริงแล้วจะหลงมันได้อย่างไร เมื่อสาเหตุให้เกิดทุกข์มันมีอยู่ภายในจิต มันจึงเกิดทุกข์ สาเหตุนั้นก็ทราบว่าเป็นกิเลสเป็นข้าศึกต่อจิตใจอยู่แล้ว ทุกข์ก็ทราบว่าเป็นผลของกิเลส ซึ่งเป็นข้าศึก เช่นเดียวกับกับเรื่องของกิเลส เป็นสิ่งที่จะต้องแยกแยะให้รู้ ให้เข้าใจจนหายสงสัย เห็นสิ่งใดให้รู้ว่ามันเป็นพิษเป็นภัย หรือเป็นข้าศึกต่อตัวเอง จะไปสำคัญมันหมายไปยึดเหนี่ยวเกี่ยวเกาะสิ่งนั้นมาเป็นตน เป็นของตนได้อย่างไร! เพราะเป็นเช่นเดียวกับไปยึดไฟมาเผาตนนั้นแล

ปัญญาจงพิจารณาแยกแยะกันอย่างนี้ กระทั่งจิตเป็นจิตล้วนๆ อะไรก็จริงหมด ทุกข์ที่เคยปลอมตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ถ้านับชาติปัจจุบันมันก็ปลอมมาตั้งแต่วันเกิดอยู่แล้ว แต่ก็จริงขึ้นมาตามอำนาจสติปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริง “สมุทัย” ก็จริง “มรรค” ก็จริง “นิโรธ” ก็จริง

เมื่อจิตจริงเสียดวงเดียวเท่านั้น อะไรๆ ก็จริงไปตามๆ กัน จิตปลอมเสียดวงเดียวเท่านั้น อะไรๆ ก็ปลอมหมด เพราะอะไรถึงเป็นอย่างนั้น เพราะ “จิต” เป็นเรื่องใหญ่โตมากในโลกธาตุ จิตแต่ละดวง ละดวง ของบุคคลแต่ละคน เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด

โลก เกิดความวุ่นวายระส่ำระสายอย่างทุกวันนี้เป็นเพราะเหตุใด? สาเหตุก็มีอยู่ที่ใจของโลกแต่ละโลก แต่ละคนที่เห็นผิดเป็นชอบนั้นเองมันถึงได้ร้อน ใจหาที่ยึดเหนี่ยวไม่ได้ แต่เต็มไปด้วย “ความโลภ” ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหา จนมองหาดวงใจแท้ไม่เจอ ยิ่งมีอำนาจเข้าส่งเสริมด้วยแล้ว อันนี้ก็ยิ่งกำเริบเลิบบานไปกันใหญ่ เพราะเป็นเครื่องสนับสนุน

โลกก็นับวันจะยิ่งร้อน ถ้าเป็นเรื่องของกิเลส มันร้อนมาก มันออกมาจากใจนั้นแล ถ้าใจมีความเห็นถูกต้อง และประพฤตินตามเหตุตามผล โลกย่อมจะมีความสุขได้ อะไร ๆ ก็อยู่กับใจที่มีเหตุมีผลเป็นสำคัญกว่าอื่น

ที่นี่ย่นเข้ามาหาตัวเราเอง ทำไมจิตใจจึงรุ่มร้อนระส่ำระสายวุ่นวาย ก็เพราะกิเลสมัน แสดงตัว มันมีลวดลายต่าง ๆ ผลของมันก็คือ ความทุกข์เผาผลาญจิตใจให้เกิดความทุกข์ร้อน มีสติปัญญาเท่านั้นเป็นเครื่องดับกิเลส ตัณหา อาสวะทั้งหลาย มีความเพียรหนุนหลังกันเข้าไป แก่กันเข้าไป จนเห็นความจริงที่มีอยู่ภายในใจของตน ซึ่งเป็นความจริงล้วน ๆ อยู่แล้ว เป็นแต่กิเลสซึ่งเป็นของปลอมนั้นเข้าหุ้มห่อเท่านั้นเอง จึงไม่สามารถรู้ความจริงได้อย่าง เต็มใจ

นี่เป็นสาระของเราที่จะสั่งสมคุณงามความดี ส่งเสริมสติปัญญาให้มีกำลัง เพื่อปลดปล่อยตน ถอดถอนตนจากหล่มลึก คือกิเลสอาสวะทั้งหลาย นับตั้งแต่ธาตุแต่ชั้นธเข้าไ่มันเป็นหล่มลึกทั้งนั้น ถ้าไปติดมันมันเป็นพินเป็นไฟไปด้วยกันทั้งนั้น ถ้าเราไม่ติดมันก็ไม่เป็น

ขอให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพิจารณาแก้ไขตน จนเห็นความจริงเต็มสัดเต็มส่วนแห่ง “สัจธรรม” ท่านบอกไว้ คำว่า “ความบริสุทธิ์” และ “นิพพาน” นั้น จะมีอยู่กับจิตที่สิ้นกิเลสโดยไม่ต้องสงสัย!

จึงขอยุติเพียงเท่านี้ ๆ

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐